

Til

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
NO-0030 OSLO

postmottak@md.dep.no

Norges Skogeierforbunds synspunkter på NOU 2013:10 Naturens goder - om verdien av økosystemtjenester

Vi viser til departementets høringsbrev datert 2. september 2013.

1. Generelle synspunkter

Norges Skogeierforbund vil understreke at når beslutninger om tiltak eller virkemidler skal tas, er det viktig at disse bygger på best mulig kunnskap om status og utvikling av økosystemtjenestene og hvordan disse påvirkes av ulike typer tiltak. Økosystemtjenesteutvalget synes å ta det for gitt at en del økosystemtjenester som biologisk mangfold blir for lite vektlagt når beslutninger tas.

Dette er ikke uten videre opplagt med tanke på det omfattende virkemiddelsystemet som er etablert i Norge for å beskytte biologisk mangfold, økosystemene og deres evne til å levere tjenester. Beslutningene som tas er og må være basert på politiske avveininger mellom de ulike interessene. Utfordringen er at beslutningsgrunnlaget skal gi en riktig beskrivelsen av konsekvensene av tiltaket

Skal beslutningsgrunnlaget bli bedre, er fortsatt kunnskapsoppbygging om økosystemtjenestene viktig. Det er imidlertid like viktig at beslutningstakerne blir i stand til å bruke eksisterende kunnskap på en riktig måte for å beskrive konsekvensene av tiltak og virkemidler. Her skorter det mye, og Norges Skogeierforbund må dessverre konstatere at NOU 2013:10 tydeliggjør dette ved at flere av utvalgets vurderinger og forslag ikke kan sies å være basert på best tilgjengelig kunnskap.

Skogeierforbundet registrerer at utvalget foreslår en omfattende, men uprioritert satsing på forskning, overvåking, kartlegging og metoder for synliggjøring av økosystemtjenester. I tillegg foreslår utvalget en rekke utredninger/gjennomganger av ulike spørsmål, hvorav mange synes å være begrunnet i et ønske om omkamp om tidligere avgjorte saker eller et ønske om å begrense utnyttningen av naturens ressurser mest mulig.

Etter Skogeierforbundets syn virker dette lite målrettet hvis målet er å gjøre beslutningsgrunnlaget bedre. Derimot kan en med sikkerhet si at det blir store utgifter og mye arbeid for mange i det offentlige i årene som kommer hvis alle forslagene skal følges opp. Hvis utvalgets vinklinger blir lagt til grunn, er det også all grunn til å frykte at resultatet blir økt skattlegging og svekket lønnsomhet for de som driver næring som påvirker naturen.

Med dette som utgangspunkt mener Norges Skogeierforbund NOU 2013:10 er lite egnet som grunnlag for å bedre beslutningsgrunnlaget/synliggjøre konsekvensene for økosystemtjenestene når beslutninger om tiltak og virkemidler fattes.

Norges Skogeierforbund mener ønsket om å bedre beslutningsgrunnlaget når vedtak om tiltak og virkemidler blir fattet, i stedet bør møtes ved:

1. Fortsatt kunnskapsoppbygging (forskning, overvåkning) om status og utvikling av ulike økosystemtjenester og hvordan disse påvirkes av ulike tiltak.
2. Opprettelse av bredt sammensatte forskerpaneler som skal oppsummere best tilgjengelig kunnskap på ulike områder.

2. Utvalgets virkelighetsbeskrivelse knyttet til skog

Tilstand og utvikling i skogen som økosystem

Mange av utvalgets forslag er basert på utvalgets oppfatning av tilstanden og utviklingen av norske økosystemer. Vurderingene er primært basert på to kilder, naturindeksen og de norske rødlistene.

Utvalget har tydeligvis glemt at naturindeksen ikke er egnet for å si noe om tilstanden i økosystemene sett i forhold til ønsket tilstand, og enda mindre til å gjøre sammenlikninger av ulike økosystemer. I naturindeksrapporten fra 2010 ble det klart presisert at naturindeksen ikke kan brukes til å sammenlikne tilstanden i ulike økosystemer, men kun til å si noe om utviklingen for det enkelte økosystem. Dette skyldes at valg av referansetilstand og indikatorer blir helt avgjørende når indeksverdien beregnes,

Likevel har utvalget ukritisk brukt naturindeksverdien nettopp til å sammenlikne ulike økosystem. Utvalget konstaterer at naturindeksen for skog er lavere enn for mange andre økosystem. I tillegg trekker utvalget fram at antallet rødlistearter er størst i skog, uten å bry seg om at antallet arter på rødlista ikke er egnet for å vurdere hvordan det står til med det biologiske mangfoldet.

Med utgangspunkt i naturindeksen og rødlista greier utvalget å konkludere med at skog er det økosystemet som har størst utfordringer for biologisk mangfold. Tilstanden i skog blir dermed også oppsummert som ”relativ dårlig”. Dette er direkte misbruk både av naturindeksen og rødlista.

Norges Skogeierforbund vil i denne sammenheng peke på følgende:

- I naturindeksen for skog er ”gammel naturskog” brukt som referansetilstand. Dette er en teoretisk tilstand og heller ikke en politisk ønsket tilstand. Når

tilstanden skal vurderes må en ta utgangspunkt i de målene som gjelder for skogforvaltningen, jf bl.a. målet om å ta vare på det biologiske mangfoldet. Naturindeksverdien er ikke egnet som grunnlag for å vurdere hvordan en ligger an i forhold til dette og andre mål for skogen.

- 60% av alle norske arter er knyttet til skog. Skogen vil derfor alltid måtte ha flest rødlistearter, uansett hva en gjør. All erfaring med rødlistene viser at omtrent 20% av de vurderte artene blir rødlistet. For skoglevende arter er andelen litt mindre, men med de føre-var vurderingene som ligger til grunn for rødlistingen, vil resultatet alltid bli et stort antall rødlistede arter uavhengig av hvordan skogen forvaltes. Antallet rødlistearter er derfor lite interessant når en skal vurdere situasjonen for det biologiske mangfoldet i skog. Derimot er det viktig å være klar over om en lykkes med å ta vare på det biologiske mangfoldet. Skjer det et tap av biologisk mangfold, er situasjonen status quo eller har en et økende biologisk mangfold i skog?
- Skogeierforbundet er ikke kjent med noen arter i skog som reelt sett er mer truet i dag enn for 20 år siden. For et stort antall arter er situasjonen den motsatte. Vi er heller ikke kjent med noen arter i skog som er forsvunnet fra Norge de siste 20 årene. Derimot viser både habitatsutviklingen og faktiske artsregistreringer at det bl.a. har blitt flere dødved-sopper og fuglearter i de norske skogene i den samme perioden. Dette er arter som i utgangspunktet har sin hovedutbredelse utenfor landets grenser og som mer eller mindre tilfeldig etablerer seg her i landet som følge av at mengden med egnede livsmiljøer har økt. For de fleste sjeldne skoglevende artene har også populasjonene økt.
- Det biologiske mangfoldet i skog er derfor økende. Dette skyldes at miljøtilstanden i norske skoger stadig blir bedre. Det har blitt mer gammelskog, mer gamle grove trær, mer død ved og mer lauvskog. Bare fra 1991 til 2002 økte arealet med gammel skog med 45 % (jf. Skog og landskaps definisjon), mens mengden dødved økte med 50 % fra 1996 til 2009.
- Forbedringen av miljøtilstanden viser seg også i rødlista for fugler fra 2010. Alle hakkespettene er nå ute av rødlista (de 4 siste ble tatt ut i 2010). Hakkespettene kan på mange måter ses som indikatorarter på hvordan det står til med det biologiske mangfoldet i skog. For andre artsgrupper var det status quo i forhold til forrige rødliste (2006). Vi vil imidlertid bli overrasket om ikke rødlista i 2015 vil vise en tydelig forbedring også for de øvrige artene i skog.

Den positive utviklingen skyldes i hovedsak følgende:

- Overgangen fra et høstingsskogbruk basert på dimensjonshogst til et bestandskogbruk for 80-90 år siden.
- Skogbruket har gjort et stort miljøløft de siste 15-20 årene. De siste 12 årene har praktisk talt hele norsk skogbruk vært sertifisert etter en skogbehandlings-standard som ble utviklet sammen med miljøvernorganisasjonene.
- Skogbrukets miljøarbeid har vært basert på en livsmiljøtilnærming, ikke på forvaltning av mer eller mindre tilfeldige funn av enkeltarter. Utgangspunktet var at det var skogen som helhet som skal gi grunnlag for levedyktige populasjoner av

artene. Dette ut fra en erkjennelse av at det er forekomsten av egnede livsmiljøer som er avgjørende for artsmangfold og artssammensetning.

- Gjennom prosjektet Miljøregistrering i skog ble det definert 29 ulike livsmiljøer som er viktige for de artene som er avhengig av at det tas spesielle hensyn i skogbruket. Slike livsmiljøer bevares og utvikles ved å etablere nøkkelbiotoper. Det er satt av ca 100.000 livsmiljøer som forvaltes i mer enn 60.000 nøkkelbiotoper med et samlet areal på mere enn 600.000 dekar.
- I tillegg til nøkkelbiotopene sikres viktige livsmiljøer gjennom gjensetting av livsløpstrær, bevaring av kantsoner og spesiell behandling av sumpskog, edellauvskog, brannpåvirket skog m.m.
- MiS-metoden har hele tiden forutsatt at det skal vurderes nøkkelbiotopstatus for kjente forekomster av truede arter. Før hogst er det imidlertid nå gjort til et sertifiseringskrav at eksterne miljødatabaser skal konsulteres. Hvis en hogst berører en kjent forekomst av en truet art eller en truet naturtype skal biolog trekkes inn for å vurdere om det skal etableres en eller flere nøkkelbiotoper i området. For en truet art som er knyttet til kvaliteter som ville bli forringet ved hogst, vil en slik vurdering måtte føre til at det blir etablert en nøkkelbiotop rundt forekomsten.
- Gjennom frivillig vern og vern av statsskog er skogvernet økt fra drøyt 1 % ved århundreskiftet til 2,7 % i dag.

Norges Skogeierforbund kan med dette som utgangspunkt ikke skjønne annet enn at skogen i Norge må vurderes å ha en god tilstand og at utviklingen er positiv. Med dagens praksis vil det være mulig å øke uttaket av trevirke samtidig som en tar vare på og utvikler miljøverdiene i skog. Vi vil i denne forbindelse også peke på at det er vanskelig å se at det er noe land i Europa som har bedre økologisk skogtilstand enn Norge.

Skogens rolle i klimasammenheng

Økosystemtjenesteutvalget har en rekke steder trukket fram karbonlagring som en av skogens økosystemtjenester. Det er selvsagt riktig, men utvalgets perspektiv er dessverre alt for snevert. Det er skogens rolle og muligheter i klimasammenheng som er viktig.

Disse vurderingene må gjøres i lys av at FN's klimapanel i sine 4 hovedrapporter har konkludert med at det på lang sikt er best for klimaet dersom en gjennom bærekraftig skogforvaltning opprettholder eller øker karboninnholdet i skogen, samtidig som skogen leverer tilstrekkelige mengder tømmer og energivarer. Med andre ord: Et aktivt norsk skogbruk der en både tar ut mer trevirke og øker skogens karbonlagre, er i tråd med anbefalingene til FN's klimapanel.

Utvalgets vurderinger skaper derimot et inntrykk av at det er best for klimaet å la skogen stå. Dette gjøres ved å beskrive et motsetningsforhold mellom skogbruk og karbonlagring og ved å presentere et regnestykke som viser at skogens lager av CO₂ reduseres mer ved hogst enn den utslippsreduksjonen en oppnår ved å bruke trevirket til biodrivstoff. Utvalgets kildebruk er svært tendensiøs. I stor grad har utvalget brukt Framstad mfl. (2011 og 2013) og Holtsmark (2012) som kilder for sine vurderinger, mens en har oversett helt sentrale forskningsartikler fra de internasjonalt mest anerkjente forskerne i

Norge på området skogforvaltning og klima (knyttet til forskningsmiljøene på NTNU og Cicero).

Når en bruker karbonregnskapet for hogst/biodrivstoff til å konkludere med at ” i klimasammenheng synes det å bruke skogen som et middel til å fange og lagre CO₂ å være mer effektivt enn å bruke skogen som utgangspunkt for å produsere biodrivstoff”, blir det spesielt grovt.

Et slikt regnestykke gir ikke grunnlag for å vurdere klimaeffekten av økt uttak av trevirke. Skal en gjøre dette, må en ta hensyn til at klimaeffekten ikke er den samme ved temporær frigjøring av CO₂ ved hogst som ved fossile CO₂-utslipp, og at hogst av et areal fører til økt refleksjon av solenergi. En vurdering av klimaeffekten må også ta utgangspunkt i de vurderinger FN's klimapanel har gjort om behovet for å stabilisere klimagasskonsentrasjonen i atmosfæren på lang sikt, og hvordan skogen kan bidra til dette. Dette ville ha gitt den motsatte konklusjonen, nemlig at økt uttak og bruk av trevirke er positivt for klimaet både på kort og lang sikt.

Norges Skogeierforbund vil dessuten minne om at det er urealistisk at alt trevirke fra hogst brukes til biodrivstoffproduksjon. Ved hogst produseres det både sagtømmer og massevirke av det samme treet.

3. Utvalgets vurdering av virkemidler for å stimulere til økt skogbruksaktivitet

Med den virkelighetsbeskrivelse utvalget baserer seg på der en tar utgangspunkt i at tilstanden i skog er relativt dårlig og at økt bruk av skogen er negativt både for det biologiske mangfoldet og for klimaet, blir det ikke overraskende at utvalget i kap 17 er kritiske til ordninger som stimulerer til et aktivt skogbruk. Utvalget anbefaler derfor at ordningen med tilskudd til skogsbilveier og taubane bør avvikles, og at de andre støtteordningene i skogbruket bør gjennomgås.

Norges Skogeierforbund mener disse anbefalingene er basert på en feilaktig virkelighetsbeskrivelse. Vi vil bl.a. minne om at Klimakur 2020 tydelig viste at det ikke er mulig å nå målene i norsk klimapolitikk uten økt bruk av biomasse fra skogen, og at miljøtilstanden i de norske skogene utvikler seg positivt og at det drives et målrettet kunnskapsbasert miljøarbeid i norsk skogbruk. Utfordringen blir dermed å legge forholdene til rette for et mer aktivt skogbruk, og ikke det motsatte som utvalget går inn for. Skogeierforbundet mener at det er spesielt viktig å styrke satsingen på bygging av skogveger, slik regjeringen nå har lagt opp til.

4. Utvalgets forslag om auksjonssystem for skogvern

Hvis målet for skogvernarbeidet kun hadde vært knyttet til hvor mye som skal vernes, hadde et auksjonssystem for skogvern kunne fungert. Norges Skogeierforbund kan derimot ikke se at et slikt system vil kunne ivareta de mål som er satt om kvalitet i vernearbeidet.

Skogeierforbundet vil imidlertid peke på at selv om et auksjonssystem virker urealistisk, bør en følge opp ideen om at også verneverdi bør tillegges vekt når erstatningene fastsettes. I dag avgjøres vernespørsmålet uavhengig av hvor mye vernet koster. Dette fører til at en kan oppleve at myndighetene må betale svært høye erstatninger for områder som har middels verneverdi, mens erstatningene for unike områder med høy verneverdi kan bli så lave at skogeierne ikke finner vern interessant. Dagens praksis stimulerer heller ikke skogeiere til å satse på å utvikle verneverdiene i et området. Erstatningene blir størst når skogen fortsatt er sunn og frisk, ikke når den har utviklet naturskogkvaliteter.

Norges Skogeierforbund mener derfor at det er behov for å vurdere hvordan verneverdi kan tillegges mer vekt når erstatningene for frivillig vern av skog fastsettes.

5. Utvalgets forslag knyttet til naturavgift og grunnrente

Norges Skogeierforbund vil advare mot å ta en ny omkamp rundt innføring av naturavgift og økt bruk av grunnrentebeskatning. Utvalgets forslag synes først og fremst å være begrunnet i et ønske om å ramme næringer som utnytter naturressursene. Norges Skogeierforbund er uenig i en slik tilnærming.

Vi vil også peke på at spørsmålet om naturavgift ble utredet av Grønn Skattekommisjon i 1996, men avvist av regjeringen i revidert statsbudsjett i 2003. Etter vår oppfatning gjelder fortsatt de motforestillinger som regjeringen la til grunn for å avvise en slik ordning.

Norges Skogeierforbund vil peke på at utvalgets forslag om at praksisen med grunnrentebeskatning i Norge bør gjennomgås, synes å være basert på at utvalget mener at grunnrentebeskatning bør vurderes for mineralnæringen. Vi vil i den forbindelse vise til særmerknaden fra utvalgets leder som vi støtter. I tillegg finner vi grunn til å understreke at det blir helt feil å omtale en grunnrente i skog slik utvalget gjør. Det synes som om utvalget her har oversett at skog er eid av skogeiere og at skog omsettes i et marked. Vi snakker ikke om noen ekstraordinær avkastning av en ”gratis” naturressurs.

6. Naturindeksen

Utvalget er opptatt av at naturindeksen bør utvikles videre, blant annet slik at en kan beregne naturindeksverdier på regionalt og fylkesnivå.

Norges Skogeierforbund vil derimot vise til at naturindeksen så langt overhodet ikke har bidratt til økt forståelse og kunnskap om tilstanden i norsk natur. Ikke minst Økosystemtjenesteutvalgets eget misbruk av naturindeksen er et eksempel på dette. Så lenge naturindeksen er et resultat av ulike valg av referansetilstand (som ikke er knyttet til politiske mål for økosystemet), kan en ikke bruke naturindeksen verken til å karakterisere tilstanden i et økosystem eller til å sammenlikne ulike økosystem. Naturindeksen er bare egnet til å se på utviklingen for det enkelte økosystem.

Da det synes helt umulig å unngå misbruk av naturindeksen, mener Norges Skogeierforbund at arbeidet med naturindeksen bør avsluttes. I stedet bør bruken av denne type indikatorer begrenses til å brukes i overvåkningssystemene for de ulike økosystemene. Her er de nyttige for å kunne si noe om utviklingen av det enkelte økosystem. Ideen om en samlet naturindeks for Norge bør gravlegges.

Med hilsen
NORGES SKOGEIERFORBUND

Gudbrand Kvaal

Nils Bøhn